

JURNALUL LITERAR

Director Fondator: G. Călinescu

Publicație de opinie și atitudine intelectuală

Serie nouă, an XX, nr. 13-18

ieulie – septembrie 2009

24 pagini – 2 lei

Lumea în care trăim!

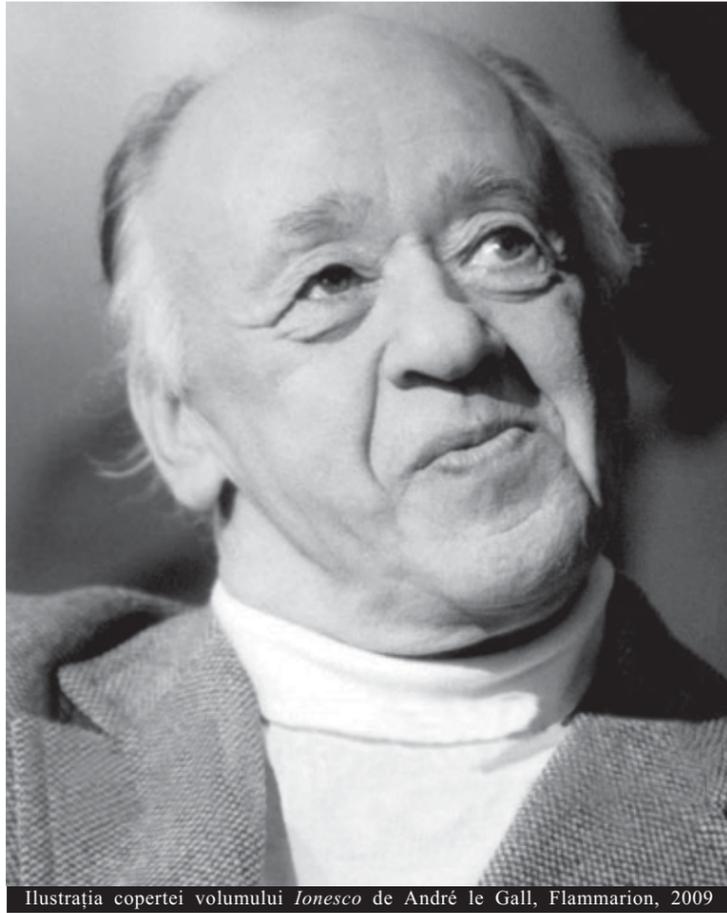
În ce fel de lume trăim? Întrebarea nu e o noutate, ne-o punem foarte des. Răspunsuri sînt destule, unele pline de optimism, prevăzînd un viitor plin de strălucire, în care omul va trăi îmbeșugă, apăsînd doar pe cîteva butoane. Altele, dimpotrivă, ne înspăimîntă cu perspectiva unei realități populate de roboți, în care omul nu mai prea are loc. Și ni se pare că a evalua viitorul, uifînd că există și un trecut, ajunge pentru a răspunde la orice întrebare. Uitam că omul este un concreator al lumii, că Dumnezeu l-a hărăzit să îmbogățească creația, s-o dezvolte, să-i descopere valențe noi. După concepția lui Friederich Schelling, Dumnezeu Tatăl a îngăduit omului să creeze lumea în continuare. Cu o condiție: creaturile înzestrate cu libertate sînt datoare să folosească corect libertatea lor. Cu ajutorul limbajului, ele trebuie să restabilească între ele același raport de recunoaștere, pe care l-au avut cu Dumnezeu, atunci cînd El le-a dăruit autonomia. Cine respinge acest pact cu Dumnezeu păcătuiește, crede Schelling. Iar Habermas completează că este păcat dacă relațiile dominante le înfrîng pe cele de înțelegere, dacă creatura înzestrată cu libertate nu alege calea de înțelegere, ci despotismul și folosirea forței, așa cum se întîmplă deseori în cursul istoriei.

La 16 iunie Jürgen Habermas, cel mai de seamă filosof german contemporan a împlinit 80 de ani. (Toate mediile germane cu profil mai mult sau mai puțin cultural au consemnat evenimentul). Manifestîndu-se la început ca unul dintre membrii Școlii de la Frankfurt, curent filosofic orientat spre stînga și care a avut un cuvînt important de spus în prima jumătate a sec. XX, Habermas s-a detașat treptat de multe dintre opiniile acesteia, elaborînd un sistem de gîndire propriu, caracteristic, în care unul dintre aspectele importante este apropierea de religie, de biserică, fapt care i-a adus dezaprobarea multora dintre componenții ei, pentru care creștinismul era destinat și programat dinainte criticii lor.

Gîndirea lui Habermas se poate caracteriza ca o gîndire „cu contradicții” (a se vedea *A gîndi cu Heidegger împotriva lui Heidegger*, de exemplu). El a gîndit și gîndește pînă astăzi „cu împotriva”, aproape totdeauna cu scopul de a demonstra o poziție moral-juridică sau social-teoretică. Dinamica societății capitaliste, cu progresele tehnice și științifice împing societatea înainte. Dar, din aceste „sisteme complexe” rezultă

Lidia STĂNILOAE

(continuare în pag. 24)



Ilustrația copertei volumului *Ionescu* de André le Gall, Flammarion, 2009

Reevaluări: Între „Rinocerul” și Rinocerii

Cea mai tezistă și cea mai lipsită de har dintre piesele de teatru ale lui Eugen Ionescu prezintă, sub raport istoric, un neașteptat și surprinzător succes de public, dublat de o redefinire ideologică și politică, menită să instituie, parcă, un moment de amnezie totală, ce intrigă bunul simț și situează dezbaterile dramatice într-un cadru fabulatoriu, cu stranie trimitere spre morala unui tîrzielnic La Fontaine. Pare că dramaturgul ar fi reinterpretat în piesa sa aspecte memorialistice dintr-un trecut de care se simte „vinovat” și față de care nu găsește ceva mai bun de făcut decît să-l scuze printr-o trimitere expresă la o realitate tangibilă, asemănătoare cu aceea în care s-a lăsat să cadă – cum ar fi spus Mircea Eliade – într-un timp al istoriei, condamnat și condamnat totodată.

Piesa, așa cum a fost cunoscută prin reprezentarea ei scenică și, de asemenea, prin tipărire, se încheie, de altfel, printr-o dramatică negare a istoricității, printr-o disperată nevoie

(continuare în pag. 4)

Nicolae FLORESCU

Dialoguri esențiale: „Rinocerii” de Ionescu

– Bune credințe abuzate, rele credințe înșelătoare –
(Un portret-interviu al scriitorului de Jean Paul Weber)

Vocea lui Jean-Louis Barrault se face auzită, misterioasă și emoționantă:

- Atenție, toată lumea! Miercuri botezăm un rinocer! Unul adevărat! Păstrați-vă seara liberă!

- Unde s-a născut? La grădina zoologică?

- Da, e drăguț! Și deja are două tone!

- Cum îl vom numi?

Ușoară ezitare. La parterul Odéonului, aproape gol, liniștit, cu fotolii grena îmbrăcate în huse gri – Odéonul repetițiilor! – un ușor murmur își face prezența. Cei cîțiva prieteni prezenți se consultă:

- Otorino? Colibri? Prometeu?

- Îl vom numi Eugen!

Eugen! Evident! Cum de nu ne-am gîndit imediat la asta? Mulțumirea se regăsește pe toate chipurile. Eugen! Toți se felicitează. Eugen! Ca Ionescu. Fiu spiritual al lui Eugen, de ce nu l-am numi tot Eugen?

- Eugen! Eugen! Ce părere ai de canotieră?

Acel cap puțin chel, acei ochi triști și serioși, acea față de actor îmbătrînit, le cunoașteți deja, le-ați văzut de sute de ori în ziare, la emisiuni. Ionescu este în sală, vorbește cu Jean-Louis Barrault care îi regizează ultima piesă, *Rinocerii*. M-a văzut și îmi face semn. I-am luat acum o săptămînă un interviu lui Eugen Ionescu, ne-am dat întîlnire la teatru și acum trebuie să îi arăt „hîrtia”.

- Fiți foarte sincer, domnule Ionescu, ce credeți?

Ochii îi aleargă agili: a citit tot în cîteva secunde. Se întristează și mă privește descurajat.

- Nu e bine?

- Nu merge deloc. De ce spuneți aici: „Are față rotundă de caporal ce cîntă la muzicuță? Nu e frumos. Și, de altfel, eu nu cînt la muzicuță... Și de ce „caporal”? Nu, nu, vă rog, tîiați caporalul. Voi părea un antim-

(continuare în pag. 5)

Roza vînturilor

Domnule președinte, Știi foarte bine că toată țara românească este nemulțumită de dumneata. Ești destul de informat și băiat destul de mare ca să știi lucrul ăsta. Atunci, de ce să continui să stai la cîrma statului și să indispui pe toată lumea? Mai bine ți-ai da demisia!...

Vreau să mai spun un lucru: sînt sigur că odată ce ai pleca de la putere, guvernul care ar veni în locul dumitale ți-ar da voie să pleci, dumitale și soției dumitale...

Eugen IONESCU

(Mesaj de dincolo de timp pentru impostorii postcomunismului, ce nu-și găsesc vremea disponibilă mîrșăviei.)

Restituiri: Aventură spirituală

– o dramă inedită a lui Mircea Eliade

„Sînt descătîșindu-se în mine izvoarele creației literare, atîția ani secate sau închise voluntar prin presiunile mele științifice și filosofice. Dar, de data asta, n-am să mă mai zăgăzuiesc. Mă voi lăsa antrenat numai de propria mea imaginație și voi scrie numai ceea ce îmi place...”

Am bucuria de a încredința *Jurnalului literar* un nou text inedit. În septembrie 1985, Mircea Eliade mi-a dăruit dactilograma piesei *Oameni și pietre*, permițîndu-mi s-o public mai întîi într-o revistă, apoi în volum¹. Mi-a

înmînat atunci cîteva foi răzlețe și altele ilizibile din *Aventură spirituală*, numite inițial „*Euridice*”, promițîndu-mi că-mi va expedia din Chicago o fotocopie a întregului text². Dar, n-a fost să fie! Am așteptat resemnat, și totuși încrezător, 25 de ani. Șansa nu m-a părăsit definitiv. Prietenul meu Mac Linscott Ricketts a obținut recent o fotocopie a manuscrisului original al *Aventurii spirituale* ce se află în Eliade Collection – University of Chicago Library,

Mircea HANDOCA

(continuare în pag. 12)

Procesul comunismului: Iluzii convertite...

în vechile mizerii de-altădată

Polonia? Am cunoscut-o în curtea casei noastre, în anii sfericecării sale de către naziști și comuniști.

Zeci de soldați și ofițeri pribegiți se odihneau pe iarba și în florile proaspete încă, ieșite din dragostea grădinarilor valahi, înaintea altor cărări de băut, departe de țara care i-a crescut mîndri – așa cum îi știm din poveștile cu Sobiețki...

Mama ne-a trimis pe noi, copii de-o șchioapă, să le ducem apă și pîine; bidoane de apă și coșuri de pită... I-am simțit, cîteva clipe, fericiți... și noi, la rîndul nostru, am încercat sentimente irepetabile de bucurie.

Alexandru IONESCU

(continuare în pag. 22)

Insectar

Trei generații

Dacă în viața literar-artistică noțiunea de generație e foarte relativă, nu o dată inoportună, în viața societății ea n-ar putea fi cu ușurință ocolită. Cu acidă ironie Balzac numea generația scriitoricească o scenă umplută de patru-cinci mii de oameni, toți aceștia voind a juca rolul principal! Pe plan social însă avem a face cu categorii nu doar mult mai numeroase ci și subsumate unor condiții obiective, circumscrise unui cadru istoric în raport cu care ambițiile per-

sonale nu sînt cele mai relevante. Din acest punct de vedere, despre cîte generații distincte am putea vorbi azi în România? Am impresia că despre trei. Mai întîi generația celor a căror tinerete se plasează în anii interbelicului, prin forța lucrurilor din ce în ce mai restrînsă, apropiată de dispariție. Alcătuită din oameni care, de regulă, au participat la război, care, încă tineri fiind, au înfruntat primul val, cel mai cumplit, al terorii comuniste și nu o dată au cunoscut temnița din motive de conștiință sau pentru că aparțineau unor categorii indezirabile

Gheorghe GRIGURCU

(continuare în pag. 4)

Meditații ortodoxe

Credincioșia unui mare scriitor

În cele ce urmează mă refer la cel care aparține pleiadei de reprezentanți ai culturii românești cu care ne putem mîndri. E vorba de Eugen Ionescu, cunoscut „dramaturg francez de origine română” (*Scriitori străini. Mic dicționar*, București, 1981, p.275). Chiar fiica lui, Marie-France, îl consideră francez

(Cristian Teodorescu, *Ionescu, tînicheaua lui Ionescu*, în *Cotidianul*, nr. 134, luni 13 iulie 2009, p.10). Care-i este biografia?

S-a născut la Slatina în 26 noiembrie 1909. Tatăl său, român,

Mitropolit Nicolae Coman
(continuare în pag. 24)

ÎN CELELALTE PAGINI • *Biblioteca română din Freiburg la 60 de ani. Consemnări de Dan OTTIGER-DUMITRESCU și Mihai NEAGU-BASARAB* • CRONICA LITERARĂ de Titu POPESCU: *Poezie punitivă* • PAGINI DE PROZĂ: Emil RAȚIU, *Revoluția (III)* • POEME de Yvonne ROSSIGNON • DIALOGURI ESENȚIALE: Cu Alexandru HERLEA despre Parlamentul European (II) • RESTITUIRI: Mircea POPESCU, *Noță despre Eugen Ionescu*; Octavian VUIA despre relația Stat-Biserică • DREPTUL LA OPINIE: Corneliu FLOREA, *Scrisoare foarte deschisă lui Alex. Ștefănescu* • MERIDIANE: Dorin TILINCA, *Bali (III)* • MAI SEMNEAZĂ: Ioana PERSU, Dumitru Horia IONESCU, Ionel POPA, Ionel SAVITESCU, Radu NEGRESCU-SUȚU ș.a.

Lecturi posibile

Înapoi la Aristarc – reevaluări critice.
Vol. I: rezistența prin cultură.
Nicolae Florescu. Editura Jurnalul literar.
București, 2009, 398 p.

Firul conducător al studiului este anunțat în titlu: revenirea la metoda actului critic așa cum a fost practicat de intransigentul și perenul Aristarkhos: refuzul minciunii, căutarea neobosită a adevărului – singura cale de eliberare a omului – păstrând dreapta măsură și bunul gust după modelele lăsate de civilizația elină. Această concepție poate fi totuși luminată și de indulgența creștină care înțelege că nu orice om are vocația de erou, de martir sau de ascet. Or, fără aceste însușiri, rezistența absolută, fie și prin cultură, nu este posibilă. Studiul critic abordat reflectă adevărata profesiune de credință a autorului, completată de întrebarea dureroasă a lui Vintilă Horia: „mă gândesc mereu la... la cum era, la cum ar fi fost dacă...”. Conduc de aceste considerente, Nicolae Florescu studiază opera, acțiunea și destinul unor personalități marcante în cultura românească din perioada inter-și postbelică.

Ion Sin-Giorgiu, înzestrat ca poet, dramaturg, eminent germanist, ale cărui mari ambiții au fost curmate brutal și prea devreme, a sfârșit în umilință, mizerie, singurătate – destin trăit de nenumărați pribegi anonimi și uitați.

Sub o formă a autodistrugerii, destinul lui George Călinescu, autorul monumentalei opere a vieții sale *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* care, prin declarațiile și unele scrieri mai mult decât condamnabile, a alunecat pe panta săpunită de specialiștii comunisti ai manipulării și compromiterii. „Cazul Blaga” rămîne și astăzi misterios ca de altfel și personalitatea filosofului, poetului și autorului *Luntrei lui Caron*, care totuși explică multe...

Ultimul Noica, durerosul Noica, cel întru totul străin într-o lume murdară, cel care zbătîndu-se în păienjenisul întunecat al vremurilor a căutat – naiv fără îndoială, fidel unui ideal imposibil – o licărire de speranță, dezamăgit amarnic desigur, rămîne totuși cel despre care neîndu-plecatul și idealistul Virgil Ierunca a spus: „de aceea Constantin Noica nu poate să nu fie



Constantin Noica”. Să nu uităm că Noica a fost supus interogatoriilor, umilințelor, suferințelor unei lungi detenții... și va rămîne multă vreme neînțeles. O personalitate aparte ne apare pe nedrept uitatul Theodor Școrțescu, reprezentantul rafinat al unei lumi apuse exilat, ca mulți alții, și în exil. Vasile Posteuca reprezintă modelul depășirii de sine. Poet al suferinței, al dorului de țară, clarvăzător în scrierile politice din exil, eseist, critic literar, a colaborat ades în același ideal al dăruirii de sine cu Nicolae Petra. Sfârșitul lui tragic și misterios îl înalță dincolo de ființă cînd, pe patul de moarte, dorește iertarea creștinească a celor vinovați. George Enescu, artistul desăvîrșit, dezinteresat și modest, întruchipare a esenței spiritualității românece conferă un suflu unitar acestei prime părți a volumului.

Ultima parte, dedicată exclusiv lui Mircea Eliade, este concepută într-un stil mai polemic, justificat de virulentele campanii îndreptate împotriva marelui scriitor. Acest capitol ar putea constitui un volum aparte și va necesita prezentarea altor mărturii și documente inedite întrucît atacurile răuvoitoare la adresa lui Mircea Eliade nu încetează încercînd să relativizeze și alte valori majore ale culturii românești.

Înapoi la Aristarc, bazat pe o impresionantă și minuțioasă documentare, trebuie definit și ca o operă literară în sine, prin pasiunea cu care autorul s-a dedicat acestui studiu, nelipsind – cu toată imparțialitatea sa – și anumite discrete mărturii personale. Și dacă umbra protectoare a lui Aristarkhos încrușează din cînd în cînd vizibil calea lui Nicolae Florescu, ea nu-l împiedică să participe, nu numai intelectual dar și sufletește, la confruntarea tragică și inegală a celor invocați cu urgia vremurilor. Autorul a conceput acest volum fidel ideii de misiune, de sacerdoțiu, în căutarea și proclamarea adevărului, pentru a fi de folos urmașilor, îndeplinindu-și astfel datoria de vestitor într-un prezent încă îndoielnic.

În fața unui text atît de bogat, sursă de inspirație, de imbold spre acțiune, vom recurge, ca încheiere, la un învățămînt de bază dat de Mircea Eliade studenților săi: „mergeți întotdeauna la sursă”; pe scurt, în cazul de față, citiți fără întîrziere acest prim volum, în așteptarea următorului.

Ioana PERSU (Bruxelles)

(*Căminul românesc*, an 28, nr. 2, VI.2009, p.22)

Gripa spaniolă

Se știe că în antichitate înțelesul cuvintelor era, adesea, diferit de cel cu care ne-am obișnuit. Cuvintele sînt ca timpurile, necruțătoare și capricioase, duioase și luminoase, mai bătrîne decît noi, cele mai multe dintre ele nemuritoare. Ce este o epidemie, știe oricine, mai ales în timpuri cînd un virus înconjoară iarăși lumea. În Grecia antică, epidemia, în semnificație ei inițială, era un prilej de sărbătoare: așa se numea vizita împăratului roman la Atena. Înțelesul nu era neapărat politic, ci mai mult cultural. Epidemia însemna vizita unei personalități, a unui filosof, de exemplu, într-o cetate străină. Transpunînd situația la timpurile moderne unde starurile muzicale au înlocuit filosofil, se poate afirma că dacă Britney Spears ar vizita Rîmnicul Sărat, aceasta ar fi o epidemie. Dar, încă din antichitate, epidemia a primit sensul sanitar cu care sîntem obișnuiți. Hipocrate denumea vizita unei molime, mai puțin doriță, ca fiind tot o epidemie.

Gripa care se va numi spaniolă își datorează celebritatea tot unei vizite, dacă numim așa debarcarea soldaților americani pe frontul de vest al primului război mondial. Un medic de țară din Kansas a publicat în primăvara lui 1918 în *Public Health Report* un articol în care se arăta îngrijorat de numărul mare de bolnavi de gripă. Este sigur că mulți dintre tinerii care fuseseră înrolați pentru front erau deja bolnavi cînd a sosit ordinul de îmbarcare... Cum entuziasmul lor pentru plecarea în Europa era limitat, medicii militari s-au hotărît să-i considere pe toți bolnavii drept simulanți. Mai multe nave militare americane au ancorat în Spania, la San Sebastian, porturile franceze devenind prea mici pentru fluxul continuu de soldați. Imaginea soldaților americani bolnavi care coborau cu greu de pe vapoare a produs o impresie deosebită asupra populației spaniole. Cam 6% din cei îmbarcați au murit pe mare. Ziarele spaniole au început să scrie pe larg

despre gripă. Din această cauză ea s-a numit în curînd „spaniolă”, deși Spania nu purta nici o vină în propagarea virusului. Curînd reportajele ziarelor au devenit dramatice, cam doi din trei spanioli erau bolnavi. Chiar și regele, Alfons al XIII s-a îmbolnăvit. Se poate imagina care era situația pe front. Germania pornise o ofensivă de anvergură, comandamentul german vorbea despre „ultima lovitură”, cea pe care o spera decisivă. Era vorba de acum sau niciodată, intrarea Statelor Unite în război spulbera definitiv echilibrul de forțe de pe front. Într-unul ofensivei a fost favorabil, trupele „Kronprinzului” au reușit să deplaseze frontul. Ele au spulberat contingentul portughez așezat între liniile franceze și engleze. După ce au traversat riul Somme, populația Parisului a intrat în panică. Dar ofensiva și-a pierdut din vigoare, soldații au rămas fără mîncare și gloante. Gripa depășise linia frontului, se răspîndea în toate direcțiile, era o epidemie. În gara din Frankfurt sute de vagoane așteptau să fie încărcate pentru front. Ele nu vor mai pleca niciodată. În tot orașul nu mai era aproape nimeni sănătos. Oamenii mureau pe stradă, pe bănci în parcuri. La Berlin ziarul *Berliner Zeitung* publica o poză cu un vatman de tramvai care, cu o mască pe față, încerca cu disperare să împiedice ca alți doi bărbați să se urce în vagon. Adesea călătorii mureau pe traseu, erau găsiți morți la capătul liniei. În noiembrie, Germania a cerut armistițiu. Evident, au fost multe cauze care au dus la înfrîngerea Germaniei, dar una dintre ele a fost și gripa spaniolă. O epidemie ca o veritabilă armă, dar și o teribilă realitate. Nimeni nu s-a putut feri, nimeni nu putea scăpa. La New York s-a interzis scuipatul pe stradă, circa 600 de persoane au fost arestate. La Montreal preoții împărțeau muribunzii pe stradă. În India au murit 17 milioane de oameni, autoritatea britanică a confirmat cifra printr-un recensămînt în 1921. Iar

Dumitru Horia IONESCU

(continuare în pag. 24)

Viaticum: I. N. Manzatti - Oameni mari și mici

-X-

Delavrancea

Sub acest pseudonim se ascunde un adevărat mănunchi de intelectuali, o strălucită familie românească, familie care a dat țării personalități de vază, dar mai ales patrioți.

Desigur, fruntașul familiei Delavrancea a fost Barbu. Cu adevăratu-i nume Ștefănescu, era copilul unor sărmani căruțași din mahalaua Bucureștilor, născut în 1859. Dacă în Statele Unite nu este surprinzător ca odrasla oropsită să-și croiască un drum important în viața publică, nu tot la fel se petrecea pe vremuri în Țara Românească, unde, în largă măsură, posturile politice erau rezervate familiilor ce jucaseră un rol în istoria națională. Dar nu întotdeauna copiii călcau pe urmele părinților, demni înaintași. Se mai strecurau în parlament și bîlbîiți sau nătîngi, pentru simplul fapt că purtau un nume sonor, așa-ziiși „fils-à-papa”, precum le spune francezul, sau, mai pe românește, „copiii babacului”. Nu făceau altceva în decursul unei legislaturi decît să strige „Așa e!”, cînd vorbea șeful partidului căruia aparțineau, ori să huiduiască atunci cînd partidul era atacat de opoziție. Nu degeaba i-a ironizat Caragiale mai bine ca oricare altul, în operele sale teatrale, cu deosebire în *Scrisoarea pierdută*.

Barbu Ștefănescu Delavrancea fusese atît de talentat și predestinat unei mari cariere, încît nici o forță nu s-a putut opune copilului de căruțaș de a ajunge deputat, primar al Capitalei sau ministru, de asemenea scriitor de frunte și eminent avocat. Copil fiind, l-am auzit vorbind de cîteva ori în parlament sau în adunări publice; un adevărat iureș, ce te încrîncena ca marea dezlănțuită. Oratoria sa avea ceva de vrajă. El însuși, înflăcărat naționalist, transmitea auditoriului magnetismul momentelor rare.

A fost, de altfel, factor determinant în pregătirea opiniei publice pentru intrarea în războiul din 1916. Poporul, mai bine zis oamenii politici, erau divizați, iar unii socoteau de-a dreptul nebunie un război împotriva Puterilor Centrale. Împreună cu Tache Ionescu și Nicu Filipescu, Delavrancea a fost factor de seamă în a determina pe rege să pornească la război alături de aliați.

Ziarist, scriitor și autor dramatic, a lăsat o seamă de valoroase lucrări ce și azi, sau



I. N. Manzatti

mai ales azi, înflăcărează ca și acum cincizeci de ani. Operele sale teatrale, *Viforul* și *Apus de Soare* poartă pecetea imensei sale dragoste de neam și de trecut, avînd pasagii ce cutremură prin frumusețea expresiei și puritatea iubirii de patrie.

Am asista la Iași, în 1918, de pe scările Universității, la trecerea cortegiului înmormîntării sale. Ne întorceam de pe front, doborîți, cu o pace jefuită semnată în Bucureștiul ocupat. Masiva dezertare rusească prăbușise rezistența. Zadarnice fuseseră paginile de legendară glorie de la Mărăști și Mărășești.

În această tragică circumstanță închise ochii marele Barbu Delavrancea, îndurerat că visul său de aur se nimicise. Însă, în scurtă vreme, dar prea tîrziu pentru el, profeția sa avea să se dovedească adevărată: doar la cîteva luni, în toamna lui 1918, trupele aliate de sub comanda Generalului Sarrail spărgeau frontul german în Balcani, obligînd Puterile Centrale la capitulare. Victoria noastră era sigură, iar România Mare, visată de Delavrancea, lua ființă.

Era vremea adevăraților profeți, iar nu a mincinoșilor prooroci de astăzi.

(Unirea, vol. 12, nr. 12, dec. 1961)

Zi-mi un aforism și-ți spun cine ești

Aforismele sunt un material prețios de studio pentru psiholog.

De ce suferiți te predispune, mai mult, te îndeamnă la meditație? Dificilă întrebare! Un posibil răspuns am putea găsi în *Dicționarul suferinței - citate, aforisme* semnat de Ionuț Caragea, Ed. Fides, Iași, 2008. Titlul dă antologiei o adiere de filosofie existențială.

Multe din aforisme se caracterizează prin maximă concentrare și metafore deosebite care dau propozițiilor o puternică expresivitate și o împinge spre zona memoriei: „Prin gînd îmi trece un copil crescut la periferia memoriei”; „Amintirile miros a fin cosit”. Cele mai multe din propoziții îndeplinesc canoanele aforismului: „Eu sunt crucea mormîntului meu”; „Luminarea îmi rămîne cel mai fidel cititor”.

Moartea e o enigmă, pentru dezlegarea ei curgînd multă cerneală fără finalitate. În această temă se înscriu unele din cugetările și aforismele cele mai bune din cartea lui Ionuț Caragea. Ca valoare li se alătură cele din ciclul *Poezii și...* Din cele despre iubire am reținut: „Jubirea dăunează grav sănătății”; „Să facem dragoste în rime îmbrățișate, încrușate, pînă cînd toate nopțile vor deveni albe”. Sînt de băgat în seamă și aforismele din ciclul: *Dumnezeu, Iisus. Ingeri*. Ciclul are o tentă de meditație existențială cu fine trimiteri spre realitățile de azi. Cred că ocolirea mărturisirii credinței, cale bătută și răsbătută, roade bune a dat.

Volumul conține și unele minusuri. Frumusețea și semantica aforismelor sunt afectate de discursivitate. Un exemplu: „Sîntem toți praf în ochii iubirii covîrșitoare numită demență”. Ideea este de reținut, dar scoasă din contextual poeziei din care face parte, devine discursivă. În astfel de cazuri (citatele extrase pe post de cugetare) textul ar trebui puțin lucrat. În acest sens mi-am permis un exercițiu de

verificare: *Sîntem microbii existenței la scară miniaturală* (Ionuț Caragea) / *Sîntem microbe ai existenței; Sîntem suflete pierdute ca florile-n oceanul de furtună* (Ionuț Caragea) / *Sîntem flori în furtună*.

Cuvîntul „veșnicie” încapsulează în el sensuri grave filosofice, religioase, morale. Prin urmare în aforismul: „Veșnicia este o afacere cu fîntîni în care se spală banii murdari”, n-ar fi mai potrivită forma negativă a verbului: „Veșnicia nu este”. Discursivitatea face ca încărcătura semantică și frumusețea unor sintagme să se dilueze pînă la pierdere. În următorul exemplu de acest neajuns suferă nucleul cugetării: „clone născute din același cuvînt” – „Sîntem șase milioane de clone născute din același cuvînt purtînd același război de menținere a propriei identități”. Propozițiile extrase și date drept aforisme au un rol și un înțeles în contextual originar. Noul statut impune în unele cazuri o mică șlefuire sintactică, în primul rînd. Astfel, „Destinul mă trage ca un ciine de lesa lui invizibilă”, ar putea deveni conform observației de mai sus: „Omul – ființă în lesa destinului”.

Și o ultimă observație, poate cea mai subiectivă. Oare era nevoie de gruparea tematică? Nu era mai cu folos succesiunea aleatorie și numerotarea care ar fi ușurat trimiterea la text pentru evitarea abuzului de citate în cazul unui comentariu? Identificarea temei meditației e treaba cititorului și a cronicarului!

Plusurile în ceea ce privește construcția și expresia sunt mult mai multe și cu putere de convingere. Le amintesc: simetria și paralelismul, jocul de cuvinte, rime interioare, frînturi de versuri, definiții metaforice, metafore (în special verbale).

Ionel POPA